

د چرگانو سیل

(Avian Tuberculosis)

د دی رنخ واقع کیدل
په افغانستان کی
پېژندل شوی.

۱. تعريف

دا یوه ساری باکتریا وی رنخ دی چه په مزمن دول سره دوام کوي چه د مختلفو پنیری رنګه گرانولوماس (granulomas) ساختمانونو په جورو لو سره په داخلی اعضاو کی مشخص کیږي.

۲. عامل

د دی رنخ عامل د مايكو باكتريوم ايوبوم (*Mycobacterium avium*) له باكتريا څخه دی.

۳. انتقال

د رنځور چرگ څخه په زیاته پیمانه سره دا ارگانیزمونه د مواد غایطی او تنفسی سیستم د افرازاتو سره چاپېږیال ته څېږي. دا ارگانیزم په چاپېږیال کی تر دیره وخته ینعی ۴ کلنو پوری په خاوره کی ژوندي پاتی کیږي. حساس چرگان د ککر يا ملوث ماحول يا چاپېږیال څخه ارگانیزمونه اخلي.

۴. نوع د حیوان چه مبتلا کیږي

تولی نوعی د الوتونکو په مايكو باكتريوم ايوبوم (*M. Avium*) باندی اخته کیږي. د دی رنخ د واقع کیدو راپور د مختلفو نو د چرگانو او صحرائی الوتونکو څخه ورکړي شوی دی. دغه ارگانیزم تی لرونکی خارویو په شمول د انسان ته انتقال او په هغوي کی مریضی منځ

په افغانستان کی د خاريو ساري رنخونه

ته راوري بالخصوص په هغه وخت کي چه د بدن معافېتی سیستم ئى زيانمن شوي اوسي.

**مايكو باكتريوم اويو (Mycobacterium avium) په هغه
كسانو کي چه سیستم د معافېتی ئى ضعيفه شوي رنخ منځ ته راوري.**

۵. کلينيکي نبني

د مرض پته دوره او رده او له څو اونيو څخه تر څومياشتو پوري دوام کوي. معمولاً بالغه چرگان په رنخ اخته کيرى. د مصابيېت درجه خورا تيئه او کيداي شى چه يو يا څو چرگان په یوه دله کي مبتلا شى. کلينيکي نبني مشخص او برجسته ندي. چرگان بي مجاله، ستړۍ او بنکي ئى بي نظمه معلومېرى، بالاخره د بدن عضلات و چيرى، چرگان خوارېرى او د مړيني درجه ئى لوره ده.

۶. غيري معمولي موندنی

د چرگانو د توبر کلوز زخمونه خورابنه مشخص وي. د قلم دڅوکي په اندازه او حئيني وختونه له هغى څخه لوی خاکستری رنګه، زير ببنې ګتلې چه مختلفو برخو د داخلی اعضاو باندی ليدل کيرى. د دغه ګتلو په مرکزی برخه کي زير رنګه پنیر رقمه موادو تجمع موجوده وي او ممکن په فايبروزى (Fibrous) سره احاطه شوي اوسي. دغه مره انساج معمولاً په ینه، تورى، کولمو او د هدوکو په مغز کي ليدل کيرى.

۷. تشخيص

په کلينيکي نبني نښانو باندی تشخيص کول امكان نه لري. د مرګ څخه وروسته د نمونه اخيسنلو په وخت هغه مره انساجو ګتلې چه د داخلی اعضاو په مخ باندی موجود دی د تشخيص سره کمک کوي. په هستوپتالوژيکي معایناتو کي د مره شوبيو انساجو په ګتلوكۍ څو هسته اى غټ شوو حجراتو موجوديت په تشخيص کي مهم رول لري. دا هم ممکنه ده چه دا ارگانيزم کلچر کرو مگر مخصوص ميديا او دېر وخت ورته پکار دی چه نمو وکړي. د تشخيص تفریقی په وخت کي کالى باسیلوسنس (Colibacillosis) او د سپین اسهال رنځ په نظر کي ونیسي.

۸. درمنه

کومه موثر درمنه وجود نه لري.

۹. مخنيوي او ڪنترول

بنه مخنيوي دا دی چه د توبر کلوز څخه پاک چرگان وساتي. مخکي لدی چه نوي چرگان خينو فارمونو ته داخل کري په هغوي باندي د توبر کولين (*Tuber culine*) نيسټ يا ازموينه اجرا کري. د صحرائي التونکو سره د تماس مخنيوي هم په ڪنترول کي مرسته کوي. د مرض د واقع کيدو څخه وروسته د چرگانو ځای بنه پاک کري تر څو د بیا واقع کيدو مخنيوي وشي.